

Maria skolgata 83
118 53 Stockholm
Telefon 08 50 65 50 00
info@konstnarsnamnden.se
www.konstnarsnamnden.se

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

YTTRANDE
2007-12-10

Dnr 14-182/207

Musik och film på Internet – hot eller möjlighet? (Ds 2007:29)

Konstnärsnämndens uppgift är att besluta om statliga bidrag och ersättningar till yrkesverksamma konstnärer samt att främja internationellt konstnärsutbyte inom bild/form-, musik, teater-, dans och filmområdet. Myndigheten skall även bevaka konstnärernas ekonomiska och sociala villkor.

Konstnärsnämnden väljer att kommentera de delar utav promemorian som berör konstnärernas villkor. Nämndens yttrande följer strukturen i promemorian.

Konstnärsnämndens allmänna bedömning

De professionella konstnärerna lever i en mycket utsatt ekonomisk verklighet. Av tradition har upphovsrättsliga ersättningar varit en viktig komponent i försörjningspusslet. Genom upphovsrätten ges konstnärerna kontroll över sina prestationer och därmed även möjligheten att ta betalt för nyttjanden av dessa.

Promemorian *Musik och Film på Internet – hot eller möjlighet?* innehåller en utförlig och värdefull genomgång utav gällande rätt på upphovsrättsområdet och förvaltningen utav upphovsrättslig ersättning. Konstnärsnämnden menar att det faktum att utredaren hållit samråd och inhämtat synpunkter från flera håll, både från användare, rättighetsförespråkare och upphovsrättskritiker, breddar och fördjupar kartläggningen.

10.2 Ensamrätten

Konstnärsnämnden delar utredarens avfärdande utav möjligheten att ersätta den nuvarande ensamrätten med någon form av tvångslicens, en bredbandsavgift. Privatkopieringsersättningen, tidigare kallad kassettersättning, som har diskuterats i detta sammanhang infördes för att upphovsmännen skulle få ersättning vid kopiering för privat bruk,

ett tillåtet nyttjande. Det nyttjande som bredbandsavgiften skulle tänkas ersätta är dock inte tillåtet enligt gällande upphovsrätt. En bredbandsavgift skulle leda till det egendomliga förhållandet att användarna betalade för ett nyttjande som samtidigt strider mot gällande lag. En inskränkning i ensamrätten skulle därför bli nödvändig att genomföra, något som Konstnärsnämnden inte kan se gynnar de yrkesverksamma konstnärerna.

10.4 Balansen mellan olika intressen

Balansen mellan upphovsmän, utövande konstnärer och producenter

Utredaren pekar i promemorian på det ojämlika förhållande som råder mellan upphovsmän och utövande konstnärer å ena sidan och producenter å andra sidan. Konstnärsnämndens erfarenhet är att konstnärerna i praktiken många gånger har svårt att hävda de rättigheter som upphovsrättslagen ger. Detta beror främst på att konstnärer oftast har en mycket svag ställning i förhållande till producenter, något som blir extra tydligt vid överlåtelser och upplåtelser. Att producenternas investeringar i konstnärernas skapande kan generera intäkter måste dock anses vara en förutsättning för att någon ersättning över huvud taget ska kunna tillfalla konstnärerna. Konstnärsnämnden menar att upphovsmännens och de utövande konstnärernas ställning måste stärkas, de måste få rimliga ersättningar för det de skapar. Nämnden följer därför med stort intresse det pågående arbetet med översyn utav reglerna kring upphovsrättens övergång.

10.6 Information och utbildning

Förekomsten av olovlig nedladdning och fildelning av upphovsrättsskyddat material är i dag utbredd och det har lett till att själva det upphovsrättsliga regelsystemet kritiserats och ifrågasatts.

Konstnärsnämnden ser positivt på utredarens förslag att låta en referensgrupp samordna informations- och utbildningsinsatser på upphovsrättsområdet. Konstnärsnämnden önskar att en sådan informationssatsning riktas både till de konstnärer som skapar det upphovsrättsliga materialet och till dem som nyttjar detta i olika former. Ökad kunskap skulle kunna bidra till att stärka upphovsmännen och de utövande konstnärernas möjligheter att göra sin upphovsrätt gällande och att ta betalt för sina prestationer.

14.12 Vitesförelägganden mot mellanhänder

Konstnärsnämnden delar regeringens uppfattning att något måste göras för att komma till rätta med den olovliga fildelning. Nämnden känner

sig dock osäker på om utredarens förslag att tvinga Internetleverantörerna att bryta enskilda uppkopplingar är rätt väg att gå.

Att ingripa mot distributörer, och dessutom i en civilrättslig och inte straffrättslig ordning, för att stoppa handlingar utförda av tredje man är ett kraftfullt ingrepp som aktualiserar frågor om bland annat rättssäkerhet, bevisning och personlig integritet. Promemorian lämnar många frågor obesvarade. Hur tänker exempelvis utredaren att de föreslagna åtgärderna ska fungera i förhållande till öppna nätverk och hur ska bevisningen gå till när fildelning med BitTorrent-teknik ger användarna olika IP-adresser vid olika uppkopplingstillfällen? Hur ska Internetleverantörerna kunna identifiera vilka uppkopplingar som används för otillåten fildelning utan att övervaka innehållet i datatrafiken? Sådan avlyssning är olaglig och dessutom ogenomförbar på grund av sin omfattning.

Det är ett konstaterande att de yrkesverksamma konstnärerna oftast både är rättighetsinnehavare och Internetanvändare. Samtidigt som konstnärernas rättigheter ska värnas måste även deras personliga integritet och yttrandefrihet skyddas. Konstnärsnämnden menar att det krävs en mycket mer omfattande genomlysning, tillika politisk bedömning, utav vilka följder de föreslagna åtgärderna kan få och om de kan anses vara proportionerliga.

Konstnärsnämnden vill avslutningsvis kommentera promemorians titel. Internet har under de senaste femton åren utvecklats bortom vad många trott varit möjligt. Det är idag ett kraftfullt verktyg för konstnärer på musik- och filmområdet för att skapa kreativa kontaktytor, orientera sig i omvärlden och för att skapa och nå ut med sin konst. Att ställa frågan om musik och film på Internet är ett hot eller en möjlighet kan sägas illustrera den olyckliga polarisering som råder idag. Det är nämndens bestämda uppfattning att svaret måste vara att musik och film på Internet är både hot och möjlighet.

Beslut i detta ärende har fattats av Konstnärsnämndens styrelseordförande styrelse den 10 december 2007. I ärendet har samtliga ledamöter i Konstnärsnämndens styrelse medverkat. Föredragande tjänsteman har varit Ia Modin.

Ann Larsson

Kanslichef